

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet fyra motioner som gäller lagstiftningen om sjöfylleri. Motionerna har väckts under den allmänna motionstiden år 2000. I motionsyrkandena förespråkas införande av dels en promillegräns även för sjöfylleri som inte är att anse som grovt brott, dels en möjlighet att utföra rutinmässiga nykterhetskontroller i sjötrafiken.

Utskottet avstyrker samtliga yrkanden med hänvisning till pågående utredningsarbete.

Motionerna

2000/01:L903 av Annelie Enochson (kd) vari yrkas:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att skärpa lagen om onykterhet till sjöss.

2000/01:L904 av Elver Jonsson m.fl. (fp, s, v, kd, c, mp) vari yrkas

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett nytt lägre gränsvärde i regelverket för nykterhet på sjön.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompletterande lagstiftning som innebär möjlighet att göra rutinmässiga stickprov av nykterhet på sjön.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att likställa kravet på nykterhet i sjötrafik med nykterhet i trafik på land och att denna kompletterande lagöversyn genomförs skyndsamt så att en kompletterad lag kan träda i kraft till nästa års båtsäsong.

2000/01:L905 av Cristina Husmark Pehrsson och Ingvar Eriksson (m) vari yrkas

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge polis och kustbevakning förutsättningar för att begära utandningsprov.

2000/01:T626 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m) vari yrkas

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge polismyndigheter rätt att utföra alkoholtest i farleder.

Utskottet

Gällande ordning

Enligt 20 kap. 4 § sjölagen (1994:1009) gäller att den som framför ett fartyg eller i övrigt på ett fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker eller något annat medel, att det kan antas, att han inte på ett betryggande sätt kan utföra vad som därvid åligger honom, döms för *sjöfylleri* till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet att anse som grovt skall, enligt 20 kap. 5 § sjölagen, dömas för *grovt sjöfylleri* till fängelse i högst två år.

Vid bedömande av om brottet är att betrakta som grovt skall särskilt beaktas om (1) gärningsmannen har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille alkohol i blodet eller 0,5 mg alkohol per liter utandningsluft, (2) gärningsmannen har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel, (3) den uppgift som gärningsmannen haft att fullgöra varit särskilt krävande med hänsyn till fartygets egenskaper eller (4) framförandet av fartyget har inneburit en påtaglig fara för säkerheten till sjöss.

Promilleregeln i punkt 1 tillkom genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1999 (prop. 1998/99:43, bet. 1998/99:JuU15, rskr. 166).

Enligt 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott döms den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgått till minst 0,2 promille i hans blod eller 0,10 milligram per liter i hans utandningsluft för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet att anse som grovt, skall föraren enligt 4 a § dömas för grovt rattfylleri till fängelse i högst två år. Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas bl.a. om föraren har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i hans blod eller 0,50 milligram per liter i hans utandningsluft.

Till skillnad från vad som gäller i trafik på land med motordrivna fordon är rutinmässiga *alkoholutandningsprov* inte tillåtna i sjötrafik. Enligt 1 § lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov gäller nämligen för sjötrafikens del att polisman endast får ta sådant prov på den som är skäligen misstänkt för brott varå fängelse kan följa.

Motionerna

I motion L903 anser Annelie Enochson (kd) att skillnaderna vad gäller reglerna för onykterhet i väg- resp. sjötrafik bör minska, och motionären vill ha till stånd en översyn av bestämmelserna om sjöfylleri. Motionären anför att antalet alkoholrelaterade olyckor till sjöss har ökat under de senaste åren och att det därför är hög tid att se över reglerna i syfte att åstadkomma skärpningar vad gäller onykterhet till sjöss. I motionen begärs ett tillkännagivande från riksdagens sida som innebär att regeringen skall tillsätta en utredning i syfte att skärpa lagstiftningen om onykterhet till sjöss.

Elver Jonsson m.fl. (fp, s, v, kd, c, mp) anför i motion L904 att införandet av en promilleregeln vid grovt sjöfylleri var ett viktigt principiellt genombrott.

Enligt motionärernas mening bör principen vara att kraven på nykterhet i sjötrafiken skall vara desamma som gäller för trafik på land. Det nuvarande gränsvärdet på 0,2 promille för vägtrafiken bör därför införas för sjöfylleri som inte är grovt. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet härmed (yrkande 1). Vidare vill motionärerna ha till stånd ett tillkännagivande från riksdagens sida som innebär att övervakande myndigheter tillåts att utföra rutinmässiga nykterhetskontroller till sjöss (yrkande 2). I motionen begärs slutligen ett tillkännagivande som går ut på att lagstiftningsarbetet skall genomföras så skyndsamt att nu begärda lagändringar kan vara i kraft när 2001 års båtsäsong inleds (yrkande 3).

I motion L905 vill Cristina Husmark Pehrsson och Ingvar Eriksson (båda m) få till stånd ett tillkännagivande från riksdagens sida som innebär lagstiftning om att polis och kustbevakning skall få rätt att rutinmässigt ta alkohol-utandningsprov på båtförare (yrkande 2).

Ett liknande yrkande framställs i motion T626 av Cecilia Magnusson och Anita Sیدن (båda m). För att komma till rätta med problemet med onykterhet till sjöss menar motionärerna att polismyndigheten måste få rätt att utföra alkoholtester på förare av fritidsbåtar i allmänna farleder (yrkande 2).

Tidigare behandling

Frågan om införande av promilleregler vid sjöfylleri som inte är att anse som grovt brott har varit föremål för överväganden i flera olika sammanhang under senare år. Våren 1998 uttalade utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande 1997/98:LU13 att det råder stark uppslutning kring kravet på nykterhet i all trafik, inklusive sjötrafiken, och att regeringen snarast borde återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning om promilleregler i sjölagen.

I december samma år överlämnade regeringen proposition 1998/99:43 Drograttfylleri och sjöfylleri till riksdagen med bl.a. förslag om införande av en promilleregler i sjölagens bestämmelser om grovt sjöfylleri. Regeringen anförde i propositionen att det saknades tillräckligt underlag för att föreslå en promilleregler även vid sjöfylleri av normalgraden. Med hänsyn härtill avsåg regeringen i stället att tillsätta en utredning med uppgift att närmare utreda frågan.

I sitt yttrande till justitieutskottet med anledning av propositionen (1998/99:LU2y) gav lagutskottet uttryck för sin tillfredsställelse över att regeringen lagt fram ett förslag innebärande att promillegränser införas också på sjötrafikens område och tillstyrkte regeringens lagförslag.

Lagutskottet anförde vidare att det visserligen hade varit värdefullt om regeringen i propositionen även hade kunnat presentera ett närmare underlag för ett konkret ställningstagande från riksdagens sida i fråga om möjligheten att införa promilleregler också för sjöfylleri som inte är grovt. I avsaknad av ett sådant underlag var det enligt utskottets mening inte möjligt för riksdagen att begära ett lagförslag innebärande att straffbarheten för sjöfylleri knyts till en promillegräns på samma sätt som för trafiken på land. Utskottet framhöll även att det var angeläget att den av regeringen aviserade utredningen kom

till stånd utan ytterligare dröjsmål och att arbetet bedrevs skyndsamt så att erforderliga lagförslag skulle kunna läggas fram utan onödig tidsutdräkt.

Justitiekommittén delade i sitt av riksdagen godkända betänkande lagutskottets bedömning (bet. 1998/99:JuU15).

Pågående utredningsarbete

I enlighet med vad som förutskickades i 1998 års proposition tillkallade regeringen genom beslut den 11 november 1999 en särskild utredare med uppgift att utreda frågan om det finns anledning att i någon form införa en promillegräns för sjöfylleri som inte är grovt och överväga hur en sådan regel skulle kunna utformas (dir. 1999:87).

Utredaren skall analysera vissa lagtekniska frågor, bl.a. vad gäller gränsdragningsproblematiken rörande rekvisiten i sjölagens bestämmelser om sjöfylleri samt ta ställning till om den utvidgning av straffansvaret för drog- rattfylleri som infördes den 1 juli 1999 i trafikbrottslagen (1951:649) bör inverka även på bestämmelserna om sjöfylleri. Vidare skall övervägas om det behövs särskilda bestämmelser om nöd som skall vara tillämpliga vid onykterhet till sjöss. Utredaren har också i uppdrag att bedöma i vilken mån och på vilket sätt möjligheterna att upptäcka och beivra sjöfylleri kan förbättras. I denna del av uppdraget ingår att överväga om polis eller annan bör ges rätt att rutinemässigt ta alkoholutandningsprov på personer som omfattas av sjölagens bestämmelser om sjöfylleri liksom hur en sådan kontroll i så fall bör genomföras.

Oavsett vilket resultat utredaren kommer fram till när det gäller frågan om promilleregeln skall utredaren lämna förslag på hur information kan spridas för att säkerställa att syftet med nykterhetsreglerna uppnås och för att öka nykterheten till sjöss. Utredaren är fri att ta upp andra frågor som har betydelse för att minska risken för olyckor till följd av bruk av alkohol eller andra berusningsmedel till sjöss.

Uppdraget skall redovisas senast den 31 mars 2001.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att den av regeringen i proposition 1998/99:43 aviserade utredningen nu är inne i sitt slutskede och att samtliga de frågor som tas upp i de nu aktuella motionerna innefattas i utredningsuppdraget. Enligt utskottets mening bör resultatet av utredningsarbetet avvaktas och inte föregripas av något särskilt uttalande från riksdagens sida. I detta ligger även att utskottet inte kan ställa sig bakom de tidskrav på arbetets bedrivande som framförts i motion L904. Utskottet utgår dock från att arbetet bedrivs så skyndsamt som möjligt.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna L903, L904, L905 yrkande 2 och T626 yrkande 2.

Hemställan

Utskottet hemställer

 beträffande *sjöfylleri*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:L903, 2000/01:L904,
2000/01:L905 yrkande 2 och 2000/01:T626 yrkande 2.

Stockholm den 16 januari 2001

På lagutskottets vägnar

Tanja Linderborg

I beslutet har deltagit: Tanja Linderborg (v), Rolf Åbjörnsson (kd), Marianne Carlström (s), Stig Rindborg (m), Rune Berglund (s), Karin Olsson (s), Henrik S Järrel (m), Nikos Papadopoulos (s), Elizabeth Nyström (m), Marina Pettersson (s), Tasso Stafilidis (v), Kjell Eldensjö (kd), Berit Adolfsson (m), Anders Berglöv (s), Viviann Gerdin (c), Ana Maria Narti (fp) och Christina Pettersson (s).